

Fredagen den
12 mars 1976

Fredagen den 12 mars

Kl. 14.00

Förhandlingarna leddes av herr andre vice talmannen.

§ 1 Justerades protokollet för den 4 innevarande månad.

§ 2 Herr andre vice talmannen meddelade att till kammaren inkommit läkarintyg för fru *Ryding*, som var sjukskriven under tiden den 8 mars–den 16 maj.

Erforderlig ledighet beviljades.

Herr andre vice talmannen anmälde att herr *Wernerdal* fr. o. m. den 12 mars inträdde som ersättare för fru *Ryding* under hennes ledighet från riksdagsmannaupdraget.

§ 3 Om svenska utlandsorgans medverkan vid information om utlandssvenskars rösträtt

Herr utrikesministern ANDERSSON erhöll ordet för att besvara herr *Siegbahns* (m) den 4 mars anmälda fråga, 1975/76:260, och anförde:

Herr talman! Herr *Siegbahn* har frågat mig vilka åtgärder som avses vidtagas för att genom utlandsmyndigheterna sprida effektiv information till utlandssvenskar om rösträtt vid val till riksdagen.

Jag vill först erinra om att det i den proposition med vilken regeringen föreslår en vidgning av kretsen röstberättigade utlandssvenskar hänvisas till att valtekniska utredningen funnit att informationen – genom riksskatteverket och Sveriges Radio – till utlandssvenskarna inför 1973 års val skötts på ett förtjänstfullt sätt. Utredningen har vidare rekommenderat att informationen inför ett kommande val bedrivs i huvudsak efter samma principer som hittills. Regeringen delar denna uppfattning, och jag kan även nämna att informationsfrågan inför höstens val just nu ägnas ingående uppmärksamhet.

Vad gäller informationen genom utlandsmyndigheterna har cheferna för dessa myndigheter instruerats att utfärda kungörelse om hur utlandssvenskarna skall gå till väga för att kunna utöva sin rösträtt. Kungörelsen skall anslås hos myndigheterna och även på andra sätt bringas till utlandssvenskarnas kännedom, t. ex. genom meddelande till svenska föreningar, företag, handelskammare och kyrkor. Där de lokala förhållandena så medger kan också publicitet via press och radio förekomma.

*Om svenska
utlandsorgans
medverkan vid
information om
utlandssvenskars
rösträtt*

Fredagen den
12 mars 1976

*Om svenska
utlandsorgans
medverkan vid
information om
utlandssvenskars
rösträtt*

Inför riksdagens beslut rörande förslaget om en vidgning av kretsen röstberättigade utlandssvenskar har informationsfrågan på nytt tagits upp till övervägande inom utrikesdepartementet. Bl. a. överväger vi möjligheterna att ge direkt information till de röstberättigade utlandssvenskar som är kända för våra utlandsmyndigheter.

Herr SIEGBAHN (m):

Herr talman! Jag ber att få tacka utrikesministern för svaret på min fråga.

Jag vill helt instämma i hans och utredningens uttalande om att informationen till utlandssvenskarna inför 1973 års val skötts på ett förredömligt sätt av såväl riksskatteverket som Sveriges Radio. Däremot är det nog inte alldeles riktigt att utredningen har rekommenderat att informationen inför ett kommande val skall bedrivas i huvudsak efter samma principer som hittills.

Utredningen har ändå understrukt, och det upprepas också i propositionen, att det vore önskvärt med en aktivare information till utlandssvenskarna genom de svenska utlandsorganen. Detta uppehåller sig utredningen en del vid under det att departementschefen själv säger att han i huvudsak avser att bedriva informationen som hittills.

De svenska ambassaderna och konsulaten tar ingen aktiv del i informationen till utlandssvenskarna. De sätter upp ett anslag på ambassaden eller konsulatet, och sedan får det ankomma på de svenskar som kommer dit att titta på anslagstavlan och därigenom göra sig informerade.

Det är naturligtvis mycket svårt att nå dessa svenskar, men jag fäster mig särskilt vid vad utrikesministern säger i slutet av sitt svar, nämligen att man överväger möjligheterna att ge direkt information till de röstberättigade utlandssvenskar som är kända för våra utlandsmyndigheter.

Det finns sedan gammalt på ambassader och konsulat matriklar över utlandssvenskar. De är naturligtvis inte på något sätt fullständiga, och jag vill minnas att de inte är obligatoriska längre. Men däremot får varje svensk som kommer till en svensk utlandsmyndighet och är ny på platsen uppmaning att skriva in sitt namn där, och det har de ofta själva intresse av att göra.

Dessutom finns det förteckningar, förda av Utlandssvenskarnas förnings lokalrepresentanter över alla svenskar de känner till, vilka ibland är flera och ibland är färre än i myndighetsmatriklarna. Det finns också på en del håll svenska föreningar och klubbar av religiös eller annan natur.

Det vore naturligtvis oerhört värdefullt om den tanke som utrikesministern ger uttryck åt förverkligades så att våra utlandsmyndigheter kunde skicka ut personliga brev till alla utlandssvenskar som på något sätt finns antecknade. Det är ändå ett visst företag att skriva och begära röstlängdsutdrag osv., och dessutom kan frågan vara mycket brådskande. Många tror att när valet äger rum i slutet av september räcker

det med att börja tänka på saken i augusti, men det är i juni man måste göra det.

Jag hoppas att denna förbättrade information skall kunna realiseras.

Överläggningen var härmed slutad.

Nr 82

Fredagen den
12 mars 1976

Om viss skattelättnad för religiösa samfund och församlingar

§ 4 Om viss skattelättnad för religiösa samfund och församlingar

Herr finansministern STRÄNG erhöll ordet för att besvara herr *Henmarks* (fp) den 12 februari anmälda interpellation, 1975/76:115, till herr kommunministern, och anförde:

Herr talman! Herr Henmark har i en interpellation frågat chefen för kommundepartementet om han är beredd att medverka till att den skattelindring, som gäller fysisk person som inte tillhör svenska kyrkan, utsträcks att gälla även religiösa samfund och församlingar. Interpellationen har överlämnats till mig för besvarande.

Föreningsskatteutredningen har nyligen avlämnat ett betänkande om beskattning av ideella föreningar. Utredningens förslag bygger på tanken att ideella föreningar som bedriver allmännyttig verksamhet skall befrias från inkomst- och förmögenhetsskatt.

Utredningens betänkande har skickats ut på remiss till ett stort antal myndigheter och föreningar. Remisstiden går ut den 15 maj 1976. Regeringen kommer därefter att ta ställning till förslaget. Avsikten är att riksdagen skall föreläggas proposition i ämnet under hösten.

Herr HENMARK (fp):

Herr talman! Det har ju under de senaste årens debatt om förhållandet mellan kyrkan och staten många gånger framhållits att den svenska kyrkan bör från statens sida behandlas på precis samma sätt som de övriga trossamfunden. Då har det kanske varit litet underligt att samtidigt som en fysisk person som gått ur svenska kyrkan befriats från skatt till den har de olika religiösa samfundens sammanslutningar i vissa fall nödgats ge pengar till svenska kyrkan. Om de ägt en fastighet har det nämligen utgått fastighetsskatt som ju också tillfaller svenska kyrkan. Det har inte funnits någon möjlighet till befrielse från denna skatt.

Nu framgår det av det svar som finansministern gett att man tydligen har uppmärksammat det här förhållandet och att det nu föreligger mycket löftesrika tankar att de ideella föreningar som bedriver allmännyttig verksamhet skall befrias från inkomst- och förmögenhetsskatt. Jag har inget annat att göra i detta sammanhang än att tacka finansministern för detta, som jag ser det, löfte för framtiden och jag uttalar den förhoppningen att de goda tankar som ligger i interpellationssvaret måtte få en lämplig klädnad då propositionen utarbetas längre fram i år.

Överläggningen var härmed slutad.

Fredagen den
12 mars 1976

*Om förslag till
riksdagen rörande
frivilligförsvarets
förmåner m. m.*

§ 5 Om förslag till riksdagen rörande frivilligförsvarets förmåner m. m.

Herr försvarsministern HOLMQVIST erhöll ordet för att i ett sammanhang besvara dels herr *Brännströms* (s), dels herr *Torwalds* (c) den 26 februari anmälda frågor, 1975/76:253 resp. 256, och anförde:

Herr talman! Herr Brännström har frågat mig, när jag räknar med att förslagen i betänkandet (SOU 1975:73) Frivilligförsvarets förmåner kan föreläggas riksdagen för beslut. Vidare har herr Torwald frågat mig, dels från vilken tidpunkt man kan räkna med att de nya förmånerna enligt utredningen rörande systemet för förmåner åt värnpliktiga m. fl. kommer att utgå, dels om dessa förmåner kommer att i stort ansluta sig till utredningens förslag.

Jag besvarar frågorna i ett sammanhang.

Remissbehandlingen av det nämnda betänkandet från utredningen har nyligen avslutats. Inom kort kommer ett ytterligare förslag från utredningen att läggas fram, nämligen om förmåner till instruktörer inom frivillig försvarsutbildning m. m. Beredningen av utredningens förslag pågår f. n. inom försvarsdepartementet. Jag räknar därför med att proposition på grundval av utredningens förslag skall kunna föreläggas riksdagen för beslut i höst.

Herr BRÄNNSTRÖM (s):

Herr talman! Jag ber att få tacka försvarsministern för svaret.

Frivilligförsvarets uppgifter i vårt totalförsvaret är enligt min uppfattning av stor betydelse för kontakterna mellan det civila samhället och försvaret i övrigt. Jag ser det därför som värdefullt och angeläget att de här frågorna snart kommer under slutgiltig behandling. Jag drar de konsekvenserna av försvarsministerns svar att remissbehandlingen och därav följande förslag i stort kommer att ge en slutgiltig lösning av de här frågorna under hösten. Jag hoppas att man då också beaktar de synpunkter som ligger till grund för dessa frågor och som presenterats i utredningssammanhang, där frivilligförsvarets förmåner står under bedömning.

Jag ber att än en gång få tacka för svaret.

Herr TORWALD (c):

Herr talman! Jag kan ansluta mig till herr Brännströms tack till försvarsministern för svaret, men jag kanske inte är riktigt lika nöjd som han eftersom svaret saknar all precisering.

Inledningsvis kan man säga att om man bortser från förhållandena i Schweiz torde de svenska frivilligförsvarsorganisationernas betydelse för totalförsvaret vara ganska unik. Det är då väsentligt att dessa organisationer får möjlighet att arbeta och får veta under vilka ekonomiska förhållanden man arbetar. Det gäller ersättningar såväl till funktionärer som till de kursdeltagare man försöker rekrytera. Och naturligtvis gäller

det även instruktörernas ersättningar. Att kunna bedriva ett långsiktigt arbete utan att ha tillgång till den rekryteringsbefrämjande faktor som hyggliga ersättningar utgör är naturligtvis svårt. Det är uppenbart att de nuvarande ersättningarna är alldeles för lågt tilltagna.

Jag är väl medveten om att statsrådet inte gärna kan lämna preciserade förslag beträffande belopp o. d. när utredning och beredning pågår inom departementet. Men jag är inte riktigt på det klara med, när statsrådet säger att han beräknar att förelägga riksdagen förslaget för beslut i höst, från vilken tidpunkt beslutet skall tillämpas. Det är rätt avgörande för organisationernas planering att få veta det. Kan man räkna med att de förmåner som beslutas kommer att utgå fr. o. m. årsskiftet 1975-1977?

Herr försvarsministern HOLMQVIST:

Herr talman! Apropå vad herr Brännström och herr Torwald har sagt vill jag gärna ansluta mig till de uppskattande orden om frivilligförsvaret.

I det här sammanhanget rör det sig inte heller om någon form av värderingar. Att jag inte kunnat komma med en proposition i vår beror således inte på att jag ansett ärendet vara mindre viktigt, utan det hör samman med att det inte varit möjligt av tidsskäl. Betänkandet kom så sent att det inte gick att ta in det i det ordinarie budgetarbetet. När jag svarat att det skall komma ett förslag i höst hoppas jag också att där kunna ta med ett förslag som baseras på de tankegångar jag ännu inte fått del av, vilka utredningen skall lägga fram. När jag upplyst om detta tycker jag nog att jag handlat så snabbt jag rimligtvis kunnat i den här frågan.

Jag har naturligtvis utgått från att riksdagen skall gå med på att beslutet skall gälla från den 1 januari.

Herr TORWALD (c):

Herr talman! Jag vill uttrycka min tillfredsställelse över denna precisering av tidpunkten. Jag tror att den är av stor betydelse för de frivilliga organisationernas arbetsförhållanden.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 6 Om flygplanet Viggen

Herr försvarsministern HOLMQVIST erhöll ordet för att besvara herr Måbrinks (vpk) den 20 februari anmälda interpellation, 1975/76:124, och anförde:

Herr talman! Herr Måbrink har frågat mig, dels hur stor den hittills samlade kostnaden för Viggenprojektet är, dels om det finns garantier för att Viggen hinner bli intrimmad i det svenska luftförsvaret innan flygplan 80 blir klart och Viggen blivit föråldrad, dels vilka militärpolitiska

Fredagen den
12 mars 1976

*Om flygplanet
Viggen*

konsekvenser det haft att en viktig del av det svenska flygvapnet under flera månader varit utslagen.

Frågan om anskaffningen av flygplanssystemet 37 Viggen – i attack-, spanings- och jaktversioner – har ingående diskuterats i samband med flera försvarsbeslut. Riksdagen har också för sin del prövat och godkänt det program som nu pågår.

Kostnaderna för flygplanssystem 37 är förvisso stora. Att sådana vapensystem är dyra är dock en erfarenhet som vi delar med andra länder som har valt andra system. Kostnaderna hittills uppgår till ca 8,4 miljarder kronor.

Herr Måbrink påstår i sin interpellation att det skulle pågå projektering av ett s. k. flygplan 80. Riksdagen har på förslag av regeringen beviljat sammanlagt ca 45 milj. kr. till vissa studier kring ett nytt attacksystem. Dessa studier har varit nödvändiga inför 1977 års försvarsbeslut. Något beslut om anskaffning har inte varit aktuellt och någon projektering pågår inte.

Ombeväpnningen av attack- och spaningsflyget har nu praktiskt taget genomförts helt. Med anledning av att ett par haverier inträffade med AJ 37 sattes ett omfattande utredningsarbete i gång. I samband därmed meddelades flygförbud. Enligt vad som redovisats för mig är det tämligen måttliga modifieringar som nu behöver vidtas. Flygförbudet kommer att hävas helt inom kort. Under en övergångstid kommer vissa restriktioner vid flygningen att tillämpas. Restriktionerna beräknas successivt kunna mildras sedan ytterligare erfarenheter från modifieringsåtgärder föreligger. Jag hyscr för min del ingen oro för att Viggen inte skulle kunna svara mot de uppgifter som den har i det svenska försvaret.

Under den tid som flygförbud rått har vår beredskap upprätthållits med de flygplan som i övrigt ingår i spanings-, luftförsvars- och attackförbanden, nämligen Draken och Lansén. Flygförbudet har inte haft konsekvenser av det slag som herr Måbrink tydligen varit orolig för.

Herr MÅBRINK (vpk):

Herr talman! Jag tackar för försvarsministerns svar på min interpellation. De besked som lämnas från officiellt håll om Viggen är en aning knappa. De påståenden som försvarsministern gör är antingen inte särskilt övertygande eller också förödande för Viggen.

Försvarsministern erkänner att Viggen blivit dyr. 8,4 miljarder kronor anger han som kostnader hittills. Denna uppgift föranleder mig att fråga: Täcker den summan alla kostnader, och hur avviker den från den ursprungliga kostnadsplanen, om det fanns någon? Viggenprojektet är mycket dyrt. Därom är försvarsministern och jag överens.

På min fråga om det haft några militärpolitiska konsekvenser att en viktig del av det svenska flygvapnet varit obrukbar under flera månader svarar försvarsministern, att flygförbudet inte haft några konsekvenser av detta slag. Beredskapen har kunnat upprätthållas ändå. Det har alltså inte haft några militärpolitiska konsekvenser för Sverige att Viggen under

en tid varit obrukbar. Detta är en utmärkt illustration till det militära slöseriet.

Man satsar 8,4 miljarder på en flygplanstyp, och sedan när flygplanet åtminstone en tid är helt obrukbart visar det sig att detta inte har några militärpolitiska konsekvenser. Vi klarar oss alltså tydligen utan Viggen. Jag vill emellertid ge försvarsministern möjlighet att klara ut detta och frågar därför: Hur länge bedömer försvarsministern att Viggen skulle kunna stå obrukbar innan det skulle få militärpolitiska konsekvenser för Sverige?

Försvarsministern förnekar i sitt svar att det skulle pågå någon projektering av flygplan 80, och det låter lugnande. Men om man kontrollerar vilka medel som har bemyndigats för forskning och utveckling av t. ex. attackförband, blir man misstänksam mot vad försvarsministern säger. Från 1971 till 1975/76 bemyndigades inte mindre än 371,5 milj. kr. för forskning och utveckling för attackförband, i huvudsak Attackviggen. För nästa budgetår begär chefen för flygvapnet ett bemyndigandanslag om 161,8 milj. kr. för attackförband och 155,4 milj. kr. för jaktförband, trots att Viggen, attackversionen var färdigprojekterad, flög och serietillverkades 1971. Sedan dess har man – förutsatt att propositionen 1975/76:143 godkänts – bemyndigat mer än en halv miljard kronor till forskning och utveckling för attackförband. Visserligen har Viggen visat sig vara ett skandalöst dåligt köp – för 8,4 miljarder kronor. Men att forska om och utveckla ett flygplan, som borde ha kunnat vara klart sedan 1971 då den första Viggen flög, för så enorma belopp inger misstanken att vad man egentligen gör är att konstruera Viggens efterföljare.

Och vad säger man i propositionen 143 som försvarsministern själv signerat? För budgetåret 1974/75 gällde: "Verksamheten för attackförband avser till största delen fortsatt typförbättringsarbete för flygplan AF 37 beträffande grundflygplan, flygplansmotor, el- och teleutrustning, beväpning och underhållsutrustning. Vidare har fortsatta studier beträffande ersättning av flygplan AJ 37 och SK 60 beställts och utförts."

För budgetåret 1975/76 gällde: "fortsatta studier rörande ersättning av flygplan AJ 37 och SK 60, utvecklingsarbete för räddnings- och haveribil samt ammunition och robotar för flygplan AF 37."

För 1976/77 gäller: "Inom delprogrammet *attackförband* avses vissa kompletteringar av grundflygplan, motor, elektronik- och underhållsutrustning för flygplan AJ 37 genomföras. Fortsatta studier för ersättning av flygplan AJ 37 och SK 60 planeras under budgetåret. Studierna avses ge underlag för att kunna beställa utvecklingsarbete under våren 1977. Om beslut då fattas om att ett nytt lätt attackflygplan skall utvecklas planeras vissa beställningar under senare delen av budgetåret."

Om man nu på ett flygplan modifierar – dvs. delvis gör om – grundflygplan, motorer, elektroniksystem, vapensystem och underhållsutrustning, är det ju nästan bara förarstolen, vingkonstellationen och namnet kvar av det ursprungliga planet. Då har vi successivt fått fram ett nytt flygplan som bara har vissa yttre likheter med det gamla. Därmed har man ju genomfört

ett flygplan 80 men fortsatt att kalla det en modifiering av Viggen. Och så har man än en gång fört de svenska skattebetalarna bakom ljuset.

I sin föredragning i propositionen 143 säger försvarsministern inte mycket om detta, men han avslöjar att en studie som chefen för flygvapnet redovisat utmynnar i ett förord för att det inom landet skall utvecklas och tillverkas ett lätt attack- och skolflygplan, kallat B 3 LA och att man skall vidareutveckla Viggen till flygplan A 20. Försvarsministern avstår i propositionen från att kommentera denna redovisning. Han är för en modifiering av JA 37 Viggen till ett attackflygplan A 20, och han är därvidlag för att godta det mesta av vad chefen för flygvapnet begär. Bakom ryggen på väljare och skattebetalare fifflar man alltså fram nya miljardutlägg, och bakom ryggen på väljarna tänker man hålla sig. I pressen har ibland utannonserats att det inte skall bli någon försvarspolitisk debatt i årets valrörelse. Jag börjar förstå varför man inte vill ha en sådan. Vi kommunister kommer att arbeta hårt för att man skall få det. Väljarna har rätt att få ärliga besked och inte undanglidningar!

Försvarsministern har kanske rätt i att man nu inte projekterar något som kallas flygplan 80 – det kommer kanske att kallas en modifierad Viggen B 3 LA, A 20 eller någonting annat. Eller kanske kan försvarsministern här förneka att det förekommer forskning och planering för en efterföljare till Viggen?

Herr försvarsministern HOLMQVIST:

Herr talman! Jag försökte svara korrekt och uppriktigt på de frågor som herr Måbrink har ställt. Herr Måbrink har frågat mig vad detta projekt har kostat hittills. Han har fått det svaret, att det har kostat över 8 miljarder kronor.

Jag kan vidare säga att vi nu räknar med att när hela projektet blivit slutfört kommer vi upp i en kostnad som förmodligen blir ungefär 17 miljarder kronor – då räknar jag alltså in det jaktflyg som vi nu skall börja leverera ganska snart. Summan kommer således att fördubblas innan projektet blivit genomfört. Min bedömning, vid jämförelse med vad andra länder satsar i motsvarande fall, rubbas inte av det förhållandet, eftersom det ännu återstår så många flygplan att beräkningen ter sig som rimlig.

Sedan har herr Måbrink också frågat om konsekvenserna av att ett antal flygplan måste stå stilla på marken. Om jag skulle ha gått in i en mycket detaljerad beskrivning av konsekvenserna, skulle det ha kunnat bli en oerhört lång redogörelse. Jag utgick emellertid från att uttrycket "militärpolitiska konsekvenser" väsentligen gällde Sveriges försvarsförmåga och möjligheterna att upprätthålla den beredskap och de handlingsmöjligheter som alltid måste finnas. Det var detta som jag tog som utgångspunkt för mitt svar på frågan. Genom att vi har använt andra plan har det varit möjligt att upprätthålla normal bevakning. På den punkten har således inga förändringar skett.

På utbildningssidan däremot – men den har jag inte gått in på, eftersom jag inte har tolkat frågan så – är det klart att en hel del åtgärder fått

vidtagas, men det har kunnat göras utan några egentliga kostnadshöjningar, eftersom man på grund av flygförbudet gjort betydande besparingar på bränsle. Det kan sägas ha medfört att flygverksamheten varit mindre kostnadskrävande under den här tiden än vad som eljest skulle ha varit fallet.

Herr Måbrink frågade också om jag kunde säga hur lång tid planet skulle kunna stå överksamt innan det skulle bli några konsekvenser. Det spørsmålet har jag kanske inte anledning att gå in på nu, men det är uppenbart att om vi under en ganska lång tid skulle ha upprätthållit den beredskap som gäller i dag, skulle vi så småningom ha kommit i det läget att vi fick använda vårt flygvapen ändå, och då hade vi naturligtvis fått låta maskinerna gå upp i det tillstånd som de befann sig i. Nöden har ju ingen lag, det förstår herr Måbrink också. I en sådan situation måste vissa säkerhetsföreskrifter som iakttas under fredstid naturligtvis få vika för intresset av att man ändå måste kunna försvara sig i en sådan kritisk situation.

Det är märkligt, men herr Måbrink tycks föreställa sig att vi i departementet – min företrädare och jag – skulle ha någon anledning att försöka vilseleda riksdagen. Det har vi självfallet inte; det vore väl det oklokaste man kunde göra i så här komplicerade frågor. Vi försöker så gott det är möjligt att redovisa åtgärderna, och det underlag vi får in från överbefälhavaren och flygstaben ger oss naturligtvis möjligheter att tränga in i en hel del. Det är självklart att vi, när vi anvisar ett belopp på 30 miljoner, inte för riksdagen kan redovisa allt som ligger i det arbetet, men jag vidhåller att det inte är möjligt att gå in på någon projektering av ett flygplan inom den kostnadsramen. Det står alltså ganska väl i överensstämmelse med vad vi har sagt om fortsatt forskning och utveckling på det här området.

Herr Måbrink läste upp texten och pekade på att där kommer något annat också, och det är riktigt. Men under den tid då ett flygplan levereras – det sker ju under ett antal år – gör man en del erfarenheter vid flygningarna, och så genomför man vissa modifieringar av planet för att ytterligare förbättra det. Det ligger alltså ett fortgående utvecklingsarbete också inne i de leveranser av attackplanet som har gjorts, och detsamma gäller i hög grad för jaktplanet, som nu så småningom skall levereras i ungefär samma takt som attackplanet.

Med det här har jag bara velat ge det beskedet att herr Måbrink torde kunna känna sig ganska lugn. Vi försöker handlägga hela frågan på ett sådant sätt att riksdagen skall hållas informerad. Jag har nog en känsla av att herr Måbrink försöker misstolka väldigt mycket på ett sätt som passar honom. Å andra sidan upptäcker vi i dagarna att det finns andra som försöker misstänkliggöra våra beslut i rakt motsatt riktning och anser att vi inte har anvisat tillräckligt mycket pengar för fortsatta studier. Herr Måbrink har tydligen uppfattningen att den återhållsamhet som vi ändå har visat inte skulle vara tillräcklig.

Vi kommer naturligtvis inte ifrån att vi måste hålla oss med ett flyg-

vapen i framtiden, och därför blir det till sist, tycker jag, en litet underordnad fråga om vi talar om utveckling eller om projektering. Det viktiga är naturligtvis att riksdagen icke skall bindas upp utan ha handlingsfrihet när vi kommer i det läget att vi skall ta de stora kostnaderna.

Herr MÅBRINK (vpk):

Herr talman! Jag känner mig orolig för den här utvecklingen inom flygvapenindustrin och den enorma satsningen på den militära forskningen och utvecklingen av stridsflygplan. Och det är inte bara jag som känner den oron.

Försvarsministern säger att här finns vissa forskningsprojekt, att man måste titta efter, att man måste känna sig för osv. Vi känner ju till försöken att ge lugnande besked när man höll på med Viggen första gången. Det rör sig bara om 45 miljoner, sade man då, och sedan blev det 100 miljoner. Jag känner inte till siffrorna exakt, men ungefär så gick resonemanget. Det är klart att vi skall ge besked, sade man också. Sedan hade det gått så långt att man ställde riksdagens ledamöter och svenska folket inför fullbordat faktum: Nu har vi slängt ut så mycket pengar att vi måste fullfölja det här projektet.

Nu går man till väga på exakt samma sätt. Jag redovisade här att man från 1971 till 1975, trots att man då hade Attackviggen klar – den var färdigprojekterad, den flög och den serietillverkades – har slängt ut ytterligare över en halv miljard på fortsatta forskningar om Attackviggen. Det är enorma pengar. Det är mer pengar, vad jag kan förstå, till sådana här forskningsprojekt än vad man lade ut under den mest intensiva forskningsperioden i mitten av 1960-talet då det gällde Viggen.

Det är också mycket fiffigt att man då modifierar Viggen. Men modifieringarna är ju så fantastiskt stora att det väl ändå är så, herr försvarsminister, att det enda som finns kvar av den ursprungliga Viggen är förarstolen och vingkonstellationen. Allt annat är ju helt nytt, och i realiteten är det alltså ett nytt flygplan som man har drivit fram, mer eller mindre bakom ryggen på riksdagen och svenska folket.

Sedan är det ytterligare en intressant sak. Jag har en fundering här. Det är möjligt att jag har missat något, men AJ 37 Viggen – vad är det för ett plan? Man begärde pengar till det första gången 1972. Är det en sammanslagning av attacken och jakten, alltså attackjakten? Om det är på det sättet, kan jag konstatera att den ursprungliga Attackviggen var så fruktansvärt dålig – detta oerhört dyra projekt – att man omedelbart när man hade börjat flyga med det planet satsade pengar på AJ 37 Viggen, som man nu håller på med.

Men vad är AJ 37 för någonting? När fattade vi principbeslutet om det? Jag betraktar det som ett femte plan i den här serien. Det gamla försvarsbeslutet gällde attacken, jakten, spaningen och skolflygplanet. Det var ju fyra flygplan, och nu är det helt plötsligt ett femte med i bilden, som man har satsat mycket pengar på. Sedan kommer det alltså ytterligare något som man nu talar om, nämligen A 20.

Jag skulle vilja höra av försvarsministern vad AJ 37 är för en sorts plan egentligen.

Herr SIEGBAHN (m):

Herr talman! Jag skulle vilja uttrycka min respekt för det tålmod som försvarsministern visar inför herr Måbrinks frågor. Hur naiv och okunnig får man egentligen vara när man tar upp en försvarsdebatt i denna kammare?

Vad menar egentligen herr Måbrink med frågan om vilka militärpolitiska konsekvenser det haft att en viktig del av det svenska flygvapnet under flera månader varit, som han kallar det, utslaget, alltså haft flygförbud? Jag förstod att även försvarsministern hade litet svårt att fatta vad det innebar. I fredstid har ju det svenska försvaret uppgiften dels att utbilda sitt folk, dels att utgöra en beredskap. Det enklaste svaret på frågan är att Sverige inte har blivit angripet under dessa månader, och alltså har konsekvenserna inte varit allvarliga.

Dessutom kan anföras en mängd detaljsynpunkter, att man har spart en massa bensen och man har fördröjt utbildningen av en del flygare. Men detta är ju skäligen ointressanta frågor, och det verkar egentligen som rena provokationen att ta upp dem.

Vart syftar herr Måbrink med sina frågor om Viggen? Han har frågat vad Viggen har kostat, och han har fått svar. Men det kan väl inte vara det enda det gäller, att han tycker att det är mycket pengar. Det är klart att det är dyrt med flygvapen. Vill herr Måbrink diskutera andra typer av flygplan, eller vill herr Måbrink komma fram till att vi inte skall ha något flygvapen alls? Det är ju det enda som är intressant när man skall föra en diskussion på det här området.

Vill herr Måbrink att vi i stället för att ta fram ett eget flygplan – och skapa det oberoende som det kan ge i försvarspolitiskt hänseende – skall köpa F 115 från Amerika, eller något annat flygplan? Eller är det Mig han vill köpa från Sovjet? Eller är han egentligen ute efter att vi inte skall ha något flygvapen alls? Det är ju centrala frågor. En diskussion om hur många miljoner som har gått till förberedelser för förbättring av ett flygplan osv. innebär rena detaljsynpunkter i jämförelse med de centrala frågorna.

Herr försvarsministern HOLMQVIST:

Herr talman! Det är väl knappast något industriellt projekt i det här landet som har tilldragit sig så stor uppmärksamhet som just Viggen. Detta projekt har varit föremål för mycken kritik och stor uppmärksamhet på olika sätt. Det är ju i och för sig inte underligt att människorna är intresserade av ett inslag i försvaret som kostar så mycket pengar. Jag tyckte det är helt rimligt att man är intresserad av detta.

Men herr Måbrink gjorde mig verkligen överraskad när han ställde frågan: Vad menas med att planet i ena fallet heter JA och i andra fallet AJ, i båda fallen med sifferbeteckningen 37? Det visar att herr Måbrink

inte känner till så att säga de helt grundläggande förutsättningarna för vår flygplansproduktion.

Vi försökte ju finna ett plan som skulle kunna användas för båda uppgifterna, dvs. vara ett jaktplan och samtidigt också kunna tjänstgöra som attackplan. I den ena versionen är alltså attackfunktionen mera utvecklad, men planet kan också användas som jaktplan. I det andra fallet är det jaktfunktionen som är dominerande, men man kan till nöds och använda de planen som attackplan genom att man skruvar på vissa bär-anordningar osv.

Detta är alltså skillnaden mellan de här beteckningarna. Under tiden som den ena versionen produceras har man alltså utvecklat den andra.

Sedan vill jag gärna säga att jag önskar att jag hade tillräckligt mycket tekniskt erfaret folk som kunde följa upp alla de förändringar som vidtas. Vi räknar naturligtvis med att materielverket gör det och verkligen sätter i fråga om det är nödvändigt att vidta de och de förändringarna på planet. Därvidlag är vi helt överens, herr Måbrink, om att vi måste vara uppmärksamma gentemot teknikerna, för det finns naturligtvis en väldig risk att de ständigt önskar förbättra sin produkt. Då gäller det att fråga sig: Är detta någonting som är väsentligt för oss? Därvid får vi ibland inta en kylig hållning till propåer om förändringar.

Jag kan inte garantera allt vad som där skett, men vår inställning i departementet är att vi så långt som möjligt skall försöka se till att vi inte ger oss in i helt onödiga operationer som kan bli kostnadskrävande. Men även med den utgångspunkten tvingas vi konstatera att det blir dyrare, och det hör naturligtvis samman med den allmänna utvecklingen i vårt samhälle, som i hög grad kommer till uttryck också när det gäller flygplansproduktionen.

Kostnaderna har alltså stigit kraftigt, men utgångspunkten är faktiskt att vi måste vara återhållsamma. Och jag har mer än en gång deklarerat att vi tvingas i detta land söka oss till lösningar som kanske är de näst bästa och inte alltid representerar den högsta teknologin som vi känner. Vi får vara beredda att göra avvägningar, och så sker förvisso också i fråga om Viggen.

Herr MÅBRINK (vpk):

Herr talman! Herr Siegbahn skulle jag väl över huvud taget inte argumentera mot – jag vet vad han representerar i den här frågan. Men det var ju en fantastisk tur, herr Siegbahn, att Viggen blev stående på marken just under en tid då ingen anföll oss.

Jag förstår emellertid att herr Siegbahn är orolig nu, för Viggenprojektet avslöjar en hel del. Det visar i realiteten bl. a. hur onödig en sådan här flygplanstyp är för Sverige. Jag förstår att herr Siegbahn är litet orolig för att svenska folket skall komma underfund med det felaktiga i den bild som moderaterna och generalerna i årtal målat upp, nämligen att vi ständigt måste ha ett dyrt försvar och ständigt måste höja försvarskostnaderna för att kunna verka avskräckande på en eventuell angripare.

Hela det där resonemanget har väl fått sig en ordentlig törn efter malören med Viggen.

Sedan måste man också fråga vad flygplanen egentligen kostar. Det är ju en sak som är viktig att diskutera, eller hur? Och just på grund av att Viggen blev stående på marken en tid har de svenska skattebetalarna börjat fråga: Vad är det egentligen vi har satsat pengar på? Hur kan det vara möjligt att denna typ av flygplan, som har kostat 8,4 miljarder, helt plötsligt är så dålig att planen inte ens kan flyga? Vad är det man håller på med, och vad är det vi får betala för?

Naturligtvis är detta oerhört väsentliga frågor för svenska folket. Men det är det tydligen inte för herr Siegbahn och moderata samlingspartiet. Det visste vi förstås förut. När det gäller att satsa på militära flygplan spelar kostnaderna ingen roll för dem.

Vad jag vill ha sagt är, att den utveckling som nu pågår inom det militära helt enkelt inte kan få fortsätta, utan nu måste man börja trappa ner försvarsutgifterna, så att de kommer på en mera realistisk nivå. Och då tycker jag det är viktigt att successivt reducera satsningen på exempelvis flygvapenindustrin, på forskningen där och försöken att konstruera ständigt nya och förbättrade typer av militära flygplan, och i stället satsa de pengarna på andra och för landet viktigare områden. Vi släpar t. ex. efter enormt på miljöområdet och på den kollektiva trafiksidan.

Jag anser att vi nu måste börja diskutera en omdirigering av pengarna, så att man tar bort satsningen på det militära och i stället låter pengarna gå till nyttiga samhällsområden. Jag tror inte på den bild som i första hand moderaterna och generalerna målar upp, att förutsättningen för att inte bli utsatta för anfall från annat land är att vi ständigt har ett s. k. starkt försvar och att vi ständigt satsar på den militära sidan. Nej, det mest realistiska och acceptabla anser jag vara att Sverige successivt minskar sina försvarskostnader. Det är den enda vettiga lösningen för framtiden.

Herr SIEGBAHN (m):

Herr talman! Herr Måbrink för ett halsbrytande resonemang. Det är ungefär lika intelligent som att säga, att jag glömde under två månader att betala försäkringen för min villa, men mitt hus brann ju inte ner under de två månaderna, och då är det meningslöst att ha villan försäkrad.

Det är alldeles klart att en tids stillastående för flygplanen i en speciell situation kunde ha varit mycket allvarligt. Men sett i ett större perspektiv – och nu efter de gångna månaderna – är det ett totalt ointressant problem.

Nästa fråga var om ett försvar över huvud taget tjänar någonting till. Herr Måbrink kan naturligtvis ställa sig helt utanför den försvarsdebatt som förs i Sverige mellan de demokratiska partierna, vilka har uppfattningen att ett försvar har betydelse. Men i så fall är det också helt ointressant att diskutera om flyget kostar 8 miljarder eller 9 miljarder.

Herr Måbrinks uppfattning är att försvaret inte har någon betydelse för att hålla oss utanför krig. Har man uppfattningen att försvaret har

*Om förbud mot
export av alkohol-
varor*

betydelse för att hålla oss utanför ett krig, då är det första man måste diskutera *vilket försvar* som kan ge oss en rimlig chans att hålla oss utanför ett krig. Sedan får man undersöka om vi har råd med detta försvar. Därför blir hela herr Måbrinks sifferexercis totalt ointressant i första omgången.

Herr Måbrink har uppfattningen att Sverige aldrig behöver råka i krig, att vi därför kan trappa ned försvarskostnaderna och använda pengarna till andra och angelägnare saker. Alla är överens om att det finns mycket annat som är angeläget och att försvaret bitvis innebär en uppoffring för hela svenska folket. Det är ingen tvekan om att det många gånger skulle vara mycket lockande att använda pengarna till andra uppgifter. Men den övervägande majoriteten i Sveriges riksdag och bland svenska folket anser att ett försvar i vissa situationer har en fredsbevarande betydelse, och det är detta vi måste diskutera. Då är frågan om kostnaderna självfallet intressant. Kostnaderna – vilka ständigt, som försvarsministern sade, måste prövas – måste då vägas mot alternativa möjligheter att skaffa sig ett försvar av den storleksordning som vi anser vara nödvändig. Därmed kommer jag in på den fråga herr Måbrink ställt.

Vad är det herr Måbrink är ute efter? Jag trodde att han var intresserad av att vi skulle ha ett försvar och att han ansåg att det hade effekt. Många länder – t. ex. våra grannländer – skulle i dag kunna säga sig: Om vi för 30 år sedan hade haft ett något starkare försvar, så hade kanske situationen sett annorlunda ut för oss då. Det finns många bevis på att ett försvar kan ha haft en fredsbevarande betydelse.

Frågan är då hur man skall inrikta kostnaderna. Är flygplan numera helt omoderna? Skall vi över huvud taget ha flygplan? Om man då kommer till slutsatsen att vi skall ha flygplan, är frågan: Varifrån skall vi skaffa dem? Skall vi bygga dem själva eller skall vi köpa dem från Förenta staterna eller något annat land? Den diskussionen är central i detta sammanhang. Det är däremot inte herr Måbrinks exercis med siffror på eventuella kostnadsfördyringar som kan ha inträtt. Det ankommer på statsrevisorerna och inte i första hand på dem som diskuterar försvarsfrågan att avgöra den saken.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 7 Om förbud mot export av alkoholvaror

Herr handelsministern LIDBOM erhöll ordet för att besvara herr förste vice talmannen *Bengtsons* (c) den 25 februari anmälda interpellation, 1975/76:131, och anförde:

Herr talman! Herr förste vice talmannen Bengtson har i en interpellation frågat mig om jag ämnar vidta åtgärder för att förhindra export av alkoholvaror till andra länder.

Att vidta sådana åtgärder som herr Bengtson efterlyser skulle inte stå i överensstämmelse med principerna för vår handelspolitik. Det är oss också främmande att genom exportrestriktioner försöka styra andra länders alkoholpolitik. Svaret på herr Bengtsons fråga är alltså nej.

Herr förste vice talmannen BENGTON (c):

Herr talman! Tack, herr handelsminister, för de sex rader som skrivits som s. k. svar på min interpellation.

Det är två konstateranden jag vill göra med anledning av svaret.

Det är ganska cyniskt att en alkoholdryck som visat sig ha så svåra skadeverkningar för svenska folket, i synnerhet för ungdomen, att riksdagen sannolikt inom kort kommer att förbjuda dess fria försäljning, skall få fritt exporteras till ett u-land, som har mycket små möjligheter att försvara sig mot sådana intrång.

Min andra reflexion är att om bryggeriindustrin ämnar attackera u-länder på ett enligt min uppfattning så ansvarslost sätt, är det hög tid att också resten av den privata bryggeriindustrin förstatligas.

Det är beklagligt att handelsministern på ett så ytligt sätt behandlat principerna för vårt lands export. Vad det är för principer för vår handelspolitik som handelsministern åberopar i interpellationssvaret? Det skulle jag gärna vilja veta. Sverige har nämligen praktiskt taget aldrig tidigare exporterat några alkoholdrycker till andra länder och allra minst till u-länder. Om herr Lidbom menar att all export i princip skall vara helt fri, vill jag genast deklarerat att jag anser att den uppfattningen är felaktig.

Exporten såväl som importen skall kunna bli föremål för inskränkande åtgärder. Det är just den fullständiga exportfriheten som i vissa fall orsakar länder mycket stora olägenheter. Det har förekommit att företagssamma personer har drivit en verksamhet som har orsakat en våldsamt kritik i internationella sammanhang, en kritik som då har riktats mot landet i fråga trots att landet som sådant inte har tagit upp eller främjat sådan handel. Det har t. o. m. hänt att länder intervenerat med vapen för att skydda en verksamhet som har etablerats av enskilda företag.

Det bör stå helt klart att svenska företag i den mån man kan förhindra det inte skall få bedriva vilken försäljning eller verksamhet som helst. Svenska företag har hittills inte bedrivit någon verksamhet i andra länder som kan klandras, men skall man diskutera principer för exporten måste man ta hänsyn till vad som eventuellt skulle kunna hända. Vi kan inte å ena sidan säga att företag måste följa alla bestämmelser som vi har inom vårt land och å andra sidan låta bli att bry oss om hur de bär sig åt i andra länder. Vi har t. ex. i vårt land blivit utsatta för narkotikaexport, där vi våldsamt har protesterat mot det land som tillät en sådan export.

Hur skulle herr Lidbom reagera om vi i vårt land producerade narkotika – som ju inte får säljas här – och sedan exporterade den till ett u-land? Det står t. ex. i Romavtalet, som vi inte behöver följa eftersom vårt

Fredagen den
12 mars 1976

*Om förbud mot
export av alkohol-
varor*

land endast är associerat till EG-marknaden, att ett land har rätt att skydda sig mot varor som kan inverka skadligt på folkhälsan.

Visserligen har det varit svårigheter med den svenska handelbalansen, men så dåligt att vi måste exportera dåliga svenska alkoholvaror till ett u-land är det inte. Skall man verkligen ta upp en grundlig debatt om principerna för svensk export får man nog gå litet djupare ned i ämnet.

I den andra meningen i sitt svar framhåller handelsministern att det är oss främmande att genom exportrestriktioner försöka styra andra länders alkoholpolitik. Detta uttalande om neutralitet i denna fråga borde innebära att vi skall avhålla oss från att genom export söka påverka alkoholvarorna i ett u-land. Men det är faktiskt vad man nu gör – man vräker in en stor mängd mellanöl över landet och påverkar på det sättet från svenskt håll alkoholvarorna i det landet.

Det är uppenbart att alkoholen redan har fått förödande verkningar i Afrika. En missionsforskare säger t. ex.: "Faktum är att den vite mannen använde sig av alkohol i minst lika hög grad som eldvapen när han fick herravälde över Afrika." Jag skall inte diskutera Afrikas historia utan bara visa på att en metod att försvaga ett land är att införa alkoholvaror där, och det kan inte vara önskvärt för ett kämpande u-land.

Samme missionsforskare säger vidare: "I många afrikanska länder är just ett bryggeri den allra första industri som byggs. Hur värdefulla livsmedel förvandlas till alkohol finns det flera exempel på. I Etiopien, i det genomfattiga Etiopien, går en tredjedel av brödsädsproduktionen till framställning av alkohol."

Det är därför, herr handelsminister, som jag måste konstatera att svaret på min interpellation är principlöst och inte tar upp frågan till djupare debatt. Jag beklagar detta.

Herr handelsministern LIDBOM:

Herr talman! Det är riktigt att det svar som jag givit herr Bengtson är kort, men det torde inte lämna något övrigt att önska i fråga om klarhet och bestämt besked. Jag ansåg det närmast vara barmhärtigt att inte närmare analysera de tankar som kunde dölja sig bakom herr Bengtsons fråga. Det resonemang som herr Bengtson ger sig in på med utgångspunkt i ett exempel i den ställda interpellationen, att ett svenskt bryggeriföretag står i beredskap att exportera mellanöl till Nigeria, är minst sagt halsbrytande.

Vi behöver inte ha några delade meningar om alkoholens skadeverkningar. Men jag har den enkla uppfattningen att vi inte skall sätta oss som förmyndare över andra länder. Nigeria får föra sin alkoholpolitik, och detsamma gäller andra länder, vare sig det är fråga om u-länder eller icke u-länder. Det är faktiskt hittills okänt att vi försöker styra andra länders alkoholpolitik via våra handelspolitiska bestämmelser.

Det är lätt att göra litet sentimentalitet av detta. Men den förmyndarmentalitet som herr Bengtson så aningslöst drar fram är mig verk-

ligen rätt främmande. Om jag träffar kung Oba i Lagos i nästa vecka och han vill svalka sig med en mellanöl, tänker jag inte begagna tillfället att säga fy skäms till kungen. Jag tänker inte heller bidra med att säga att jag hoppas att han i varje fall inte dricker svenskt mellanöl.

Herr förste vice talmannen BENGTON (c):

Herr talman! Det var ungefär den motivering handelsministern nu anför som man hade när man använde alkoholen för att försöka försvaga ett folk. Det går naturligtvis mycket bra att säga att det är utslag av förmyndarmentalitet att inte låta folket i u-länderna förstöra sig med alkohol. Men jag undrar om handelsministern vet att det land som nu blir utsatt för denna export har begärt att få den. Jag skulle misstänka att det är företagsamma svenska ölfabrikanter som gjort sitt yttersta för att försöka tränga in på denna marknad. Det är ingen neutralitet, utan det är en attack mot det landet för att få folket där att använda en dryck som vi vet är till skada.

Det är hittills okänt att vi försökt påverka alkoholpolitiken i andra länder, säger handelsministern. Men detta är ju första gången som Sverige gör en sådan här sak. Den export av alkoholdrycker som hittills förekommit från Sverige är praktiskt taget ingen alls. Det är bara beskickingar och liknande som har köpt alkoholdrycker. När nu detta inträffade tog jag därför upp frågan, eftersom jag ansåg att den skulle behöva en principiell behandling.

Jag klagar i och för sig inte på att svaret är kort, men det går så litet in på själva principfrågan om vår export. Även om handelsministern inte suttit så länge i det här ämbetet, borde han i alla fall något ha tagit upp principerna för exporten. Det finns områden där vi har mycket hårda restriktioner. Hur är det t. ex. med den svenska vapenexporten? Är det förmyndarmentalitet när vi säger till ett land: Ni får inte köpa vapen under vilka villkor som helst, och befinner ni er i en konflikt får ni inte köpa några vapen alls! Det är ingen förmyndarmentalitet, utan det är en praktisk och sund politik som jag i högsta grad ansluter mig till.

Eftersom det nu är så att många fler människor i världen dött av alkohol än av vapen, skulle alltså en export av alkoholdrycker vara betydligt farligare. Det finns då all anledning att vara aktsam med den här exporten som kan skada våra medmänniskor i u-länderna. Jag kan inte finna någon som helst anledning till att denna fråga inte tas upp till en ingående principell debatt. Jag skulle naturligtvis också önska mer positiva åtgärder.

Herr handelsministern LIDBOM:

Herr talman! Vi kommer längre och längre ut på isarna, när herr Bengtson börjar jämföra ölburkar med vapen och talar om den svenska vapenexporten. Nu är det faktiskt så att vapenproduktionen och vapenexporten har med säkerhetspolitik och utrikespolitik att göra och intar

Nr 82

Fredagen den
12 mars 1976

*Om förbud mot
export av alkohol-
varor*

därför en särställning jämfört med all annan handel.

Ingen övrig kommentar från min sida.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 8 Föredrogs och hänvisades
Proposition
1975/76:153 till justitieutskottet

§ 9 Föredrogs och hänvisades
Motioner
1975/76:2218 till skatteutskottet
1975/76:2219–2221 till utbildningsutskottet

§ 10 Föredrogs och bifölls interpellationsframställningarna
1975/76:149 och 150

§ 11 Anmälades och bordlades
Proposition
1975/76:80 om vissa anslag ur kyrkofonden

§ 12 Anmälades och bordlades
Skatteutskottets betänkanden
1975/76:33 med anledning av motioner om yrkesfiskares rätt till avdrag
för ökade levnadskostnader m. m.
1975/76:34 med anledning av motioner om höjning av försäkringsav-
draget vid inkomsttaxeringen m. m.
1975/76:36 med anledning av motion om beskattningsår för bankränta
1975/76:37 med anledning av motion om jämkning av sjömansskatt

Lagutskottets betänkanden
1975/76:10 med anledning av motion angående strandägares rätt att hålla
brygga i annans vattenområde
1975/76:19 med anledning av propositionen 1975/76:48 med förslag till
ändring i lagen (1929:145) om skiljemän m. m.

Försvarsutskottets betänkanden
1975/76:27 med anledning av motion om undervisning av värnpliktiga
i familjekunskap m. m.
1975/76:28 med anledning av motion om vidgad rätt för värnpliktig per-
sonal till tjänstledighet för kommunala förtroendeuppdrag
1975/76:29 med anledning av motion om huvudmannaskapet för den
militära sjukvården
1975/76:30 med anledning av motion om lagring av krossglas

Socialförsäkringsutskottets betänkanden

1975/76:24 med anledning av motion om ett reviderat inkomstbegrepp inom ATP

1975/76:25 med anledning av motioner om efterlevandepensionering m. m.

Kulturutskottets betänkande

1975/76:30 med anledning av propositionen 1975/76:100 såvitt gäller anslag till kyrkliga ändamål jämte motioner

Jordbruksutskottets betänkande

1975/76:32 med anledning av motioner om ökat stöd till jordbrukets rationalisering

Näringsutskottets betänkanden

1975/76:35 med anledning av propositionen 1975/76:101 med förslag om tilläggsbudget II till statsbudgeten för budgetåret 1975/76 i vad avser Sveriges geologiska undersökning

1975/76:36 med anledning av propositionen 1975/76:100 i vad avser vissa anslag inom handelsdepartementets verksamhetsområde jämte motioner

§ 13 Anmäldes och bordlades

Motioner

1975/76:2222 av herr *Ahlmark m. fl.*

1975/76:2223 av herr *Bohman m. fl.*

1975/76:2224 av fröken *Engman m. fl.*

1975/76:2225 av herr *Green m. fl.*

1975/76:2226 av herr *Hermansson m. fl.*

1975/76:2227 av herr *Johansson i Skärstad m. fl.*

1975/76:2228 av herr *Karlsson i Malung m. fl.*

1975/76:2229 av herr *Nilsson i Agnäs*

1975/76:2230 av herr *Wennerfors*

med anledning av propositionen 1975/76:39 om skolans inre arbete m. m.

1975/76:2231 av fröken *Mattson m. fl.*

med anledning av propositionen 1975/76:133 om utbyggnad av föräldraförsäkringen m. m.

1975/76:2232 av herr *Torwald*

med anledning av propositionen 1975/76:139 om särskild ersättning till skadade värnpliktiga m. fl.

Nr 82

Fredagen den
12 mars 1976

*Om förbud mot
export av alkohol-
varor*

Fredagen den
12 mars 1976

*Anmälan av
interpellation*

Anmäldes och bordlades följande interpellation som ingivits till kammarkanslie:

den 12 mars

1975/76:151 av herr *Torwald* (c) till herr socialministern om åtgärder mot narkotikasmugglingen:

De stora beslagen av tung narkotika under den senaste tiden är alarmerande, varför snabba och effektiva åtgärder är påkallade. Det är uppenbart att om så mycket tung narkotika f. n. insmugglas, så måste antalet missbrukare av denna kategori vara mycket stort. Ty de som sysslar med att smugla narkotika är så beräknande affärsmän, att de alltid söker hålla tillgången i balans med efterfrågan. Skulle tillgången på narkotika bli avsevärt större än efterfrågan, så verkar ju detta prisnedpressande.

Den bild av missbrukssituationen som nyss återopade beslag antyder avviker hjärt från den redovisning av läget som företrädare för socialstyrelsen lämnat för bara några månader sedan. Riksdagsman Bengtsson i Göteborg och jag har vid flera tillfällen mötts av lugnande försäkringar från statsrådet och företrädare för socialstyrelsen, när vi rapporterat om vad vi genom kontakter med narkotikaspanare och annan polispersonal erfarit. Allt tyder dess värre på att de uppgifter vi inhämtat från personal på fältet varit tillförlitliga.

Man kan fråga sig vad detta kan bero på. Enligt mitt förmenande är den sannolikaste förklaringen att kontakterna mellan polis och socialarbetare ute på fältet är otillfredsställande – speciellt i storstadsområdena. Många företrädare för den lokala sociala verksamheten har uttalat sig på ett sådant sätt, att det tyder på att de inte vill samarbeta med polisen för att lösa detta problem. Jag har personligen erfarit hur svårt polisen har att få socialarbetare att ta över de utredningar som borde följa på ett omhändertagande med stöd av lagen om tillfälligt omhändertagande (LTO). Därmed motverkas ju de intentioner som riksdagen hade när man antog denna lag.

Under hänvisning till vad jag anförut anhålles om kammarens tillstånd att till herr socialministern få ställa följande frågor:

1. Vilka åtgärder ämnar statsrådet vidta med anledning av de många beslagen av tung narkotika?
2. Vilka åtgärder ämnar statsrådet vidta för att öka socialarbetarnas benägenhet att samarbeta med polisen, bl. a. vid tillämpningen av lagen om tillfälligt omhändertagande?

§ 15 Meddelande om frågor

Nr 82

Fredagen den
12 mars 1976

Meddelades att följande frågor framställdes

den 11 mars

1975/76:269 av herr *Nilsson* i Agnäs (m) till herr utbildningsministern om bibehållande av ettårig hemteknisk kurs inom gymnasieutbildningen:

I vissa glesbygdskommuner är en ettårig hemteknisk kurs den enda gymnasiala utbildning som finns. Den har visat sig attraktiv och samlat många elever. Enligt den nya skolplaneringen skall sådan hemteknisk utbildning upphöra och torde f. n. endast anordnas efter särskild dispens. I ett par lappmarkskommuner, där den hemtekniska kursen anses särskilt värdefull, är oron stark, och senast har Sorsele kommun uttryckt önskan att få behålla denna utbildning som visat sig passa många ungdomar.

Min fråga är därför, om statsrådet anser att kommuner utan annan gymnasial utbildning kan få garantier som möjliggör ytterligare planering för ettårig hemteknisk kurs.

den 12 mars

1975/76:270 av herr *Lindahl* i Hamburgsund (fp) till herr arbetsmarknadsministern om åtgärder för att förbättra sysselsättningsläget i norra Bohuslän:

Vad ämnar regeringen göra med anledning av det svåra sysselsättningsläget i norra Bohuslän?

1975/76:271 av herr *Nilsson* i Agnäs (m) till herr jordbruksministern om översyn av fjällräddningens organisation och utrustning:

Tragedin vid Blåhammaren har aktualiserat fjällräddningens problem. I svårt väder kunde ett system med ljus- och ljudsignaler vid fasta fjällanläggningar betyda större säkerhet och förhindra att människor går under i relativ närhet av fjällstationer.

Avser statsrådet att föranstalta om en översyn av fjällräddningens organisation och utrustning?

1975/76:272 av herr *Nilsson* i Agnäs (m) till herr kommunikationsministern om pensionärsrabatt hos SJ för pollettering av resgods:

SJ har den 1 februari 1976 höjt taxorna för polletterat gods avsevärt. Den resande betalar som grundavgift alltid för minst 20 kg, vilket på sträckor under 200 km innebär en kostnad av 12 kr. Ytterligare prisökningar kan enligt uppgift förväntas till sommaren. I synnerhet för

*Meddelande om
frågor*

Nr 82

Fredagen den
12 mars 1976

*Meddelande om
frågor*

pensionärer i glesbygden – där hälften av alla resande ofta är just pensionärer – innebär taxehöjningen en besvärande merkostnad som nedsätter värdet av pensionärsrabatten på biljetterna.

Med anledning av denna prispolitik vill jag fråga herr kommunikationsministern:

Avser statsrådet att föreslå att rabatter för pollettering av resgods skall medgivas för pensionärer?

§ 16 Kammarén åtskildes kl. 15.05.

In fidem

SUNE K. JOHANSSON

/Solveig Gemert